

3.12.2025 року

Політика використання штучного інтелекту в редакції «Громадського радіо»

1. Загальні положення

«Громадське радіо» визнає, що технології штучного інтелекту (ШІ) стрімко розвиваються та відкривають нові можливості для медіа: допомагають у дослідженнях, створенні мультимедійних матеріалів, аналізі великих обсягів інформації, розповсюдженні контенту тощо. Водночас редакція усвідомлює ризики, які пов'язані з використанням ШІ: помилки, упередженість алгоритмів, дезінформація, поширення технологічно фасилітованого гендерного насильства (*англ. – TFGBV*)*, втрата довіри аудиторії тощо. Тому «Громадське радіо» прагне поширювати практики відповідального та безпечного використання штучного інтелекту.

Мета цієї редакційної політики – забезпечити прозоре, етичне і підконтрольне редакції використання генеративного ШІ, який не має нашкодити медіа та аудиторії. Технології мають підсилювати, але не замінювати роботу журналістів, чия діяльність базується на чітких правилах перевірки фактів та на інших журналістських стандартах, які закріплені в політиках «Громадського радіо» та визначені Кодексом етики українського журналіста.

2. Наші принципи використання штучного інтелекту

- **Людський контроль:** остаточні редакційні рішення завжди ухвалює людина – журналіст, ведучий, редактор або продюсер.
- **Прозорість:** ми повідомляємо аудиторію, якщо ШІ використано у створенні матеріалу чи фрагменту матеріалу на тій платформі Громадського радіо, де оприлюднено відповідний контент (*радіо, сайт, YouTube, соціальні мережі*).
- **Відповідальність:** відповідальність за точність і достовірність контенту, у розробці якого використано ШІ, несе журналіст і редакція Громадського радіо.
- **Етичність:** використання ШІ не може суперечити нашим цінностям та стандартам правдивості, незалежності, балансу, недискримінації та інших принципів, які закріплені у Редакційному статуті, Етичному кодексі, Безпечових політиках, Гендерних політиках Громадського радіо.
- **Безпека:** ми уникаємо передачі конфіденційної або персональної інформації співробітників Громадського радіо та користувачів наших платформ стороннім

ШІ-сервісам. Перед використанням нового ШІ-інструменту редакція оцінює його безпеку, репутацію і відповідність законодавству України. Ми усвідомлюємо, що алгоритми ШІ можуть відтворювати гендерні стереотипи та упередження. Тому ми обов'язково перевіряємо надійність інструментів, їхні політики використання, механізми захисту даних та потенційні ризики для вразливих груп.

- **Навчання:** ми постійно підвищуємо цифрову грамотність редакції, аби розуміти межі й можливості ШІ, які постійно розвиваються. Окрему увагу приділяємо обізнаності щодо технологічно фасилітованого гендерного насильства (TFGBV) – його форм, ризиків та способів протидії. Це допомагає редакції розпізнавати потенційні загрози, відповідально використовувати інструменти ШІ та не відтворювати шкідливі практики.

3. Використання ШІ в умовах війни та відновлення

Ми усвідомлюємо, що інструменти ШІ можуть використовуватися задля розповсюдження та створення дезінформаційних повідомлень, аудіо- та відеофейків, а також задля провадження в Україні інформаційно-психологічних спецоперацій. Тому в умовах війни, коли суспільство особливо вразливе до дезінформації, «Громадське радіо» дотримується принципу надзвичайно ретельної перевірки всіх фактів, текстів, фото- та відеоматеріалів, які з'являються у відкритому доступі.

Ми усвідомлюємо, що ШІ-сервіси можуть як допомагати боротися з фейками (наприклад, аналізуючи великі масиви даних), так і поширювати їх. Тому застосування будь-якого автоматизованого інструменту проходить редакційний контроль і не замінює журналістської перевірки фактів.

Громадське радіо на постійній основі виробляє просвітницький, соціально важливий контент, який націлений на боротьбу з дезінформацією, розвінчання фейків та ІПСО, а також про безпечне використання ШІ.

4. Сфера застосування штучного інтелекту

ШІ-інструменти можуть використовуватись на різних платформах Громадського радіо для:

- транскрипції аудіо- або відеоматеріалів;
- створення субтитрів;
- автоматизованого озвучення текстових матеріалів на сайті Громадського радіо, яке є частиною впровадження інклюзивного доступу до матеріалів;
- розробки інших інструментів задля інклюзивного доступу до контенту;

- перекладу текстів з іноземної мови або для транскрибування аудіо в текст (за умови редагування та обробки отриманого матеріалу редактором, новинарем або будь-яким іншим журналістом. Автоматично перекладений або транскрибований з аудіо в текст матеріал не може бути опублікований без редагування, виправлення та узгодження журналістами);
- аналізу даних або статистики;
- технічного редагування;
- технічної обробки звукових та відеофайлів під час монтажу;
- частковому створенні певних зображень для матеріалів та постів у соціальних мережах, які несуть суто ілюстративний характер.

Важливо: всі пункти, які перераховані вище, проходять через контроль та редагування журналіста або редактора.

Заборонено:

- публікувати і випускати в етер матеріали, які повністю створені ШІ, без участі людини;
- публікувати і випускати в етер матеріали, які суперечать стандартам журналістики, які, зокрема закріплені в Кодексі етики українського журналіста;
- генерувати фейкові або потенційно маніпулятивні зображення, відео чи цитати, створені ШІ;
- передавати ШІ-сервісам внутрішні документи, персональні дані користувачів та журналістів, інформацію про джерела, конфіденційні матеріали;
- автоматично модерувати коментарі у соціальних мережах без участі журналіста чи редактора.

4.1. Генерація голосу:

«Громадське радіо» використовує технологію повної автоматичної генерації голосу тільки для озвучення текстових матеріалів на сайті Громадського радіо.

Допускається використання генерації голосу чи часткової генерації голосу для озвучення безособистісного авторського тексту у аудіо чи відеоматеріалах. Ми вважаємо довіру до медіа найвищою цінністю, тому перевага завжди надається реальним голосам журналістів.

Допускається використання ШІ-сервісів для технічного покращення звучання голосу чи якості запису (накладання спецефектів, додавання інтершуму, прибирання непотрібного шуму тощо). Всі готові матеріали з такими записами містять маркування

про те, що аудіозаписи частково або повністю створені за допомогою програм для синтезу голосу.

4.2. Маркування матеріалів

- Матеріали, у створенні чи підготовці яких використано технологію ШІ, маркуються відповідно до уніфікованого формулювання:

“Матеріал (подкаст, випуск, допис, ілюстрація тощо) підготовлено (створено, оброблено) із використанням інструментів штучного інтелекту під редакційним контролем Громадського радіо”.

- Якщо ШІ використовувався лише як технічний інструмент (правопис, сортування, пошук), маркування не обов'язкове, але редакція може застосовувати його за власним рішенням для посилення прозорості.
- Окреме позначення в метаданих або рубриці на сайті: “AI”.

5. Гендерна складова і безпека

«Громадське радіо» визнає, що розвиток генеративних технологій суттєво змінює інформаційний простір і водночас посилює загрози для журналістів і журналісток. Міжнародні дослідження показують, що жінки в медіа зазнають непропорційно більшого обсягу та інтенсивності онлайн-насилюства, зокрема гендерно зумовленого.

За даними ЮНЕСКО у звіті The Chilling, 73% журналісток у світі переживали цифрові атаки, а розвиток генеративного ШІ – від глибоких фейків до автоматизованого хейту – зробив такі атаки складнішими, персоналізованішими та агресивнішими.

Генеративний ШІ здатен не лише посилювати вже відомі форми насильства: кіберпереслідування, мову ворожнечі, доксинг (розкриття персональних даних без згоди), маніпулятивні фото, але й створювати нові вектори атак:

- генерацію шаблонів для онлайн-цькування,
- створення «синтетичних біографій» для дискредитації,
- поширення вигаданих історій,
- відтворення зображень людей без згоди за допомогою text-to-image.

Ми визнаємо, що ці ризики можуть стосуватися і чоловіків, і небінарних працівників редакції, однак жінки-журналістки стикаються з ними частіше й такі атаки нерідко мають сексуалізований характер. Саме тому політика гендерної безпеки має окремий фокус на жінках – без виключення інших працівників редакції.

5.1. Наші стандарти: що ми робимо

- **Ми визнаємо онлайн-насилюство системною проблемою.** Ми розглядаємо напади на журналісток не як приватні ситуації чи «неминучий професійний ризик», а як загрозу

редакційній безпеці. Ми не допускаємо віктимблеймінгу та не перекладаємо відповідальність на постраждалу.

- **Ми забезпечуємо інституційну підтримку.** У разі онлайн-атаки ми комунікуємо професійно, підтримувально та неупереджено. Формулювання, що знецінюють досвід постраждалої або натякають на її «провину», для нас неприйнятні.
- **Ми дотримуємося прозорості всередині колективу.** Ми оперативно інформуємо команду про інцидент і пояснюємо порядок реагування. Для нас атака на одну журналістку є атакою на редакцію в цілому.
- **Ми впроваджуємо інклюзивні та гендерно чутливі політики.** Ми інтегруємо принципи гендерної безпеки у всі внутрішні документи, включно з політиками щодо ШІ та цифрових інструментів. Особлива увага приділяється працівникам і працівницям із вразливих груп: внутрішньо переміщеним жінкам, людям з інвалідністю, представникам ЛГБТКІ+, соло-батькам, партнерам і партнеркам військових.
- **Ми забороняємо використання діпфейків та маніпулятивного контенту.** Ми не створюємо й не поширюємо deepfake-матеріали або будь-який контент, що використовує образ журналісток і журналістів без їхньої згоди.
- **Ми перевіряємо контент на генеративність.** Ми проводимо додаткову верифікацію фото, відео, аудіо та цитат, щоб запобігти поширенню маніпуляцій, підробок та матеріалів, створених ШІ без належного маркування.
- **Ми обираємо ШІ-інструменти за критеріями безпеки та недискримінації.** Ми працюємо лише з тими сервісами, політики яких відповідають принципам гендерної рівності, інклюзивності, захисту персональних даних та етичного використання технологій.
- **Ми інвестуємо в навчання та підвищення обізнаності.** Ми підтримуємо регулярні тренінги з безпечного використання ШІ, розпізнавання і протидії *TFGBV та загальної цифрової грамотності.
- **Ми співпрацюємо з профільними організаціями.** Ми взаємодіємо з фаховими організаціями у сфері гендерної рівності, безпеки та захисту журналісток і поширюємо доступні ресурси.

5.2. Наші дії у випадках онлайн-атак із використанням ШІ

У випадках онлайн-атак, зокрема з використанням ШІ, проти наших журналісток і журналістів ми діємо відповідно до стандартів безпеки та уникаємо практик, які можуть поглибити шкоду.

- **Ми не применшуємо загрозу.** Фрази на кшталт *«це просто боти», «нічого страшного», «є важливіші проблеми», «фізичного нападу не було»* — неприпустимі. Вони підривають довіру та посилюють травматичний досвід.
- **Ми забезпечуємо всебічну підтримку.** Підхід *«сама/сам розбереться»* є неприйнятним. Ми гарантуємо доступ до юридичної, психологічної, адвокаційної

та іншої необхідної підтримки. У разі нестачі власних ресурсів ми звертаємося до партнерських громадських, правозахисних та міжнародних організацій.

- **Ми не ізолюємо постраждалу чи постраждалого.** Інформування команди про факт атаки та алгоритм дій формує солідарність і знижує ризики для інших. Мовчання деморалізує редакцію та створює небезпечні прецеденти. Ми даємо можливість висловитися, якщо працівник чи працівниця цього хоче, — але не тиснемо й не змушуємо до публічних коментарів.
- **Ми беремо відповідальність за реагування.** Фіксація інциденту, оцінка ризиків, комунікація, інформування правоохоронних органів та кіберполіції та подальші дії — наша відповідальність як редакції, а не приватний обов'язок постраждалих.

* **Technology-Facilitated Gender-Based Violence (TFGBV)** — це гендерно зумовлене насильство, вчинене, посилене або поширене за допомогою цифрових технологій, онлайн-платформ чи електронних пристроїв (кіберпереслідування, погрози, шантаж інтимними матеріалами, deepfake-атаки тощо). Визначення та ризики описує UNFPA (Фонд народонаселення ООН).

6. Завершальні положення

Редакція регулярно переглядатиме та оновлюватиме ці політики відповідно до розвитку інструментів штучного інтелекту.

Ми слідкуємо за українським та міжнародним законодавством у сфері використання ШІ та враховуємо рекомендації міжнародних організацій. Хоча Україна активно рухається у напрямку формування нормативної бази для ШІ, наразі відсутнє чітке законодавче регулювання цієї сфери. Питання правового статусу технологій, стандартів етичного використання та відповідальності за можливі порушення залишаються відкритими або мають рекомендаційний характер. Тому редакція дотримується принципу обережності та адаптує свої внутрішні політики, орієнтуючись на найкращі міжнародні практики та стандарти.

Авторські права на матеріали, де використано штучний інтелект, належать "Громадському радіо".

Штучний інтелект може допомагати журналістам «Громадського радіо» шукати факти, структурувати дані, покращувати звук або зображення, але не може замінити редакційне мислення, емпатію й відповідальність перед суспільством.

Голова Редакційної Ради "Громадського радіо" Вікторія Єрмолаєва

Голова правління ГО "Громадське радіо" Тетяна Курманова

Всього прошито, пронумеровано
і скріплено печаткою
аркушів.

Посада

Лавра

Підпис

[Signature]

«3»

Червоно

М.П.

